

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

4:de årg.

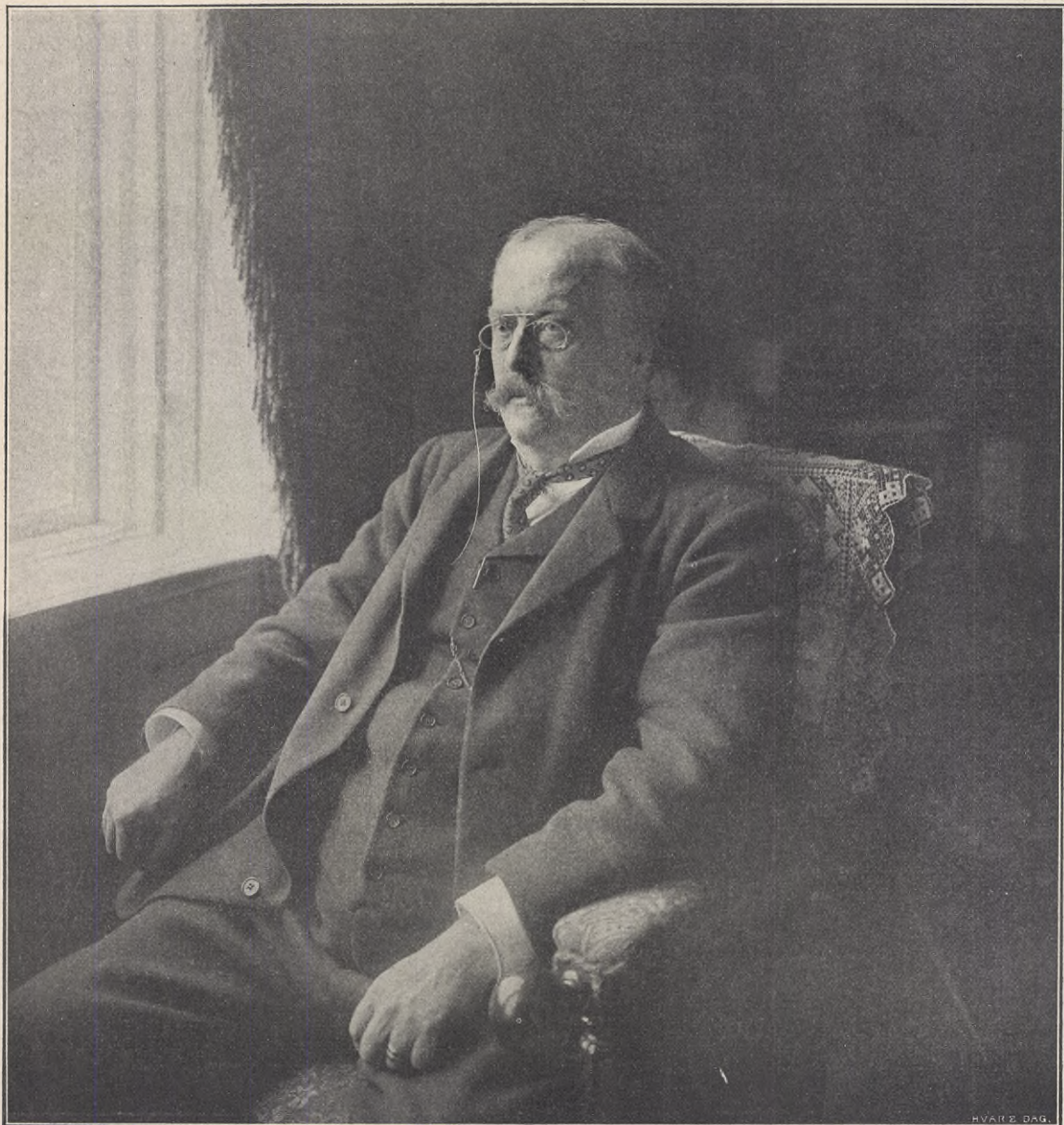
Den 13 September 1903.

N:o 50

Återgiftande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: *Harald Hjärne* (med 1 porträtt). *Amerika-pokalen* (med 1 illustr.). *HVAR 8 DAG* bland pälsgjägare i *Labrador* (med 4 illustr.). *Aftäckandet af Lennart Torstensson-monumentet* (med 1 illustr.). *Änkedrottning Margherita* (med 1 porträtt). *Biskop Henning von Schéele* (med 1 porträtt). *Allmänna Sv. Luth. prästkongressen* (med 1 illustr.). *Svenska kommunal-tekniska föreningens årsmöte i Göteborg* (med 1 illustr.). *Trädgårdsutställningen i Helsingborg* (med 1 illustr.). *Ernest Renans födelsestad* (med 3 illustr.). *Konung Oscar och Kungliga Jaktklubben* (med 3 porträtt). *Cléo de Mérode* (med 3 porträtt). *Ombord på jakten »Svenska Vapnet»* F. r HVAR 8 DAG af Hugo Samzelius. *Från Laventurnen* (med 1 illustr.). *En 700 år gammal norsk stafkyrka* (med 2 illustr.). *Alfshögs nya kyrka* (med 3 illustr.). *Den stora eldsvådan i Drammen* (med 1 illustr.). *Hur man »bygger på» i Amerika* (med 1 illustr.). *Trawlare i svenska farvatten* (med 2 illustr.). *Veckans porträttagalleri* (med 29 porträtt). *Sommar-sanatoriet för Göteborgs bröstsjuke* (med 2 illustr.).

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG. GÖTEBORG. 1903.

PROFESSOR HARALD HJÄRNE.

EFTER ETT I DESSA DAGAR AF HVAR 8 DAGS FOTOGRAF TAGET PORTRÄTT.

HARALD HJÄRNE.

Åter har Svenska akademien beredt världen en öfverraskning, men denna gång af högst angenämt slag! Sedan grefve von Rosen på ett värdigt och manligt sätt dragit sig tillbaka från den honom erbjudna platsen efter grefve Snoilsky i akademien, har denna i stället tilldelats den genialiske historiske forskaren och utmärkte skriftställaren, professor HARALD HJÄRNE i Uppsala.

Litet hvar, utom de som makten hafva, bade ju helst önskat se den lediga stolen intagas af »en med Snoilsky möjligast jämnbördig skald», men denne skald — ty som man väl vet, finnes han — har nu en gång för alla gjort sig omöjlig i akademisternas ögon. Det blef alltså en annan Carl XII: skildrare, som korades till efterträdare åt de svenska bildernas författare — en historiker, men en sådan af säreget slag, en historiker, som jämnsides med sin djupa lärdom har en så originell blick och så mycken fantasi, att han i viss mån måste räknas som skald. Och dessutom är denne ovanlige vetenskapsman en stor språkkonstnär, hvar antingen det gäller det skrifna eller talande ordet. Ingen människa tviflar på, att Harald Hjærne kommer att hålla ett lysande tal öfver sin företrädare i akademien!

HVAR 8 DAG har redan år 1900, i sitt nummer för den 29 juli, gifvit en utförlig biografi öfver professor Hjærne. »En akademisk vikingagestalt» blef han där kallad. »Den dristiga hugen, för hvilken fejden med hvem det vara må ter sig som en lifvande lek, har han tagit i arf, och den obändiga lusten att med sitt drakskepp plöja upp höljor.» Och det sades vidare om honom: »Ingen svensk universitetslärare bär upp sin akademiska värdighet med en så imponerande öfverlägsenhet som han, ej med later blott, utan med personligt innehåll, personlig gärning. Den historiska undervisningen vid Uppsala universitet har under hans ledning fått en läggning, som gör densamma till en helt annan vetenskap, än den gemenligen uppenbarar sig som. Professor Hjærnes historiska undervisning ger i breda drag öfversikten af de historiska krafternas spel. Detaljerna, som hos andra bli allt, få af honom sin rätta plats som kuggar i de hjul, hvilkas axlar han aldrig glömmet att utpeka.»

Detta är i korthet grunddraget i professor Hjærnes vetenskapliga gärning. Hans blick omfattar alltid vida rymder, han ser alltid stort, skildrar stort, dömer stort. Icke sällan kommer det något paradoxalt öfver hans framställning, kanske därför att den utgör en sammanfattning af så mycket. Professor Hjærne genomlöper så lätt de historiska tidsåldrarna, framlägger med sin kolossala beläsenhet så lätt essenser ur så mycket, att det för ett vanligt förstånd stundom är svårt att följa med honom. Detta paradoxala drag har särskildt kommit till synes i de tidningsuppsatser rörande dagens stora frågor, som han på de senare åren offentliggjort, och hvilka med sina icke sällan öfverraskande meningar utgjort något af de mest intressanta den svenska prässen haft att bjuda på. Ty en verkligt stor ande har där gifvit sig luft och, så att säga, blåst hvardagsdammet från de politiska förhållandena. Originell är professor Hjærne alltid, och man kan vara öfvertygad om, att han i Svenska akademien kommer, liksom annorstädes, att gå sin egen väg. De synpunkter, han där kommer att framställa, skola nog icke sammanfalla med hvad som hittills därstädes fått gälla som lag. Svenska

akademien har med Harald Hjærne icke blott fått en genialisk ledamot, utan också en energi och en vilja.

*

Född på Klastorp i Skaraborgs län den 2 maj 1848, blef Harald Gabriel Hjærne 1865 student i Uppsala, 1871 fil. kand. och promoverades 1872 till fil. d:r med första hedersrummet. Samma år kallades han till docent i historia. Han företog under det därpå följande årtiondet vetenskapliga resor till olika land, förestod 1882—85 e. o. professuren i historia vid Uppsala universitet, utnämndes 1885 till e. o. professor i ämnet och 1889, efter Hammarstrand, till professor. Han har i sitt ämne utvecklat ett mångsidigt författarskap och särskildt syselsatt sig med ryska, svensk-ryska och svensk-polska förhållanden. Numera tillhör H., som bekant, riksdagens Andra kammare. De så kallade sommarkurserna ha alltid i honom haft en nitisk befrämjare.

Professor H. har, ehuru för närvarande ytterst upptagen, velat låta fotografera sig af HVAR 8 DAGS till Uppsala speciellt härför sända fotograf, så att vi kunna visa ett nytt porträtt af honom, något som icke på många år varit synligt.

AMERIKAPOKALEN,

det omstridda och nu åter af Amerika i täflan med England vunna vandringspriset.

HVAR 8 DAG BLAND PÄLSJÄGARE I LABRADOR. EN SVENSK TIDNINGS GRÄNSLÖSA SPRIDNING.

Fotografierna speciellt tagna för HVAR 8 DAG.

Labrador är terra incognita för de flesta människor och blotta namnet framkallar visioner af ett öde klippland med is och snö. Och så är det. Labrador är så ödsligt och dystert som inbillningen kan måla det. Kusten är naken och klippig och fiskaren vid Labrador måste när han önskar bränsle eller endast en träbit vandra tio till tolf engelska mil in i landet för att söka därefter.

En af de få vita män som regelbundet besöker Labrador är körsnären hr William Kakas från Boston, som hvarje sommar reser dit upp för att på Hudson Bay-Bolagets handelsplats vid »Seven Islands», civilisationens utpost däruppe, tillhandla sig djurskinn af in-

LABRADOR-INDIANER.

Kliché: Bengt Silfverparre.

Hur man i Labrador följer tilldragelserna i den civiliserade världen.

dianerna. I allmänhet åtföljes han då af sin fru, född Sjölin och bördig från Söderhamn i Sverige.

Resan från Quebec till »Seven Islands» varar 25 dygn och företaget vanligen med en för ändamålet utrustad segelskonare.

Världens finaste djurskinn komma från Labrador, däribland Sobel, Uter och Lynx samt skinnen af Silfver- och Svarta räfvar.

Indianerna äro af den s. k. Esquapien-rasen och uphålla sig i skogarne från augusti månad ena året till i juni det nästa, då de komma ned på floderna till handelsstationen vid »Seven Islands» för att sälja sitt jaktbyte och tillhandla sig amerikanska kläder och — dito whisky.

Det är Mr Kakas som vid sitt senaste besök vid stationen tog våra fotografier och tillställt oss samma.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre Stilm—Odg.

FRÅN »SEVEN ISLANDS», HUDSON BAY-BOLAGETS STATION.

Öfverst: Stationen den 8 sisl. juni; Därunder t. v.: Indianer återvända från jakt; t. h.: Stationens föreståndare med sina barn.

AFTÄCKANDET AF LENNART TORSTENSSON-MONUMENTET.

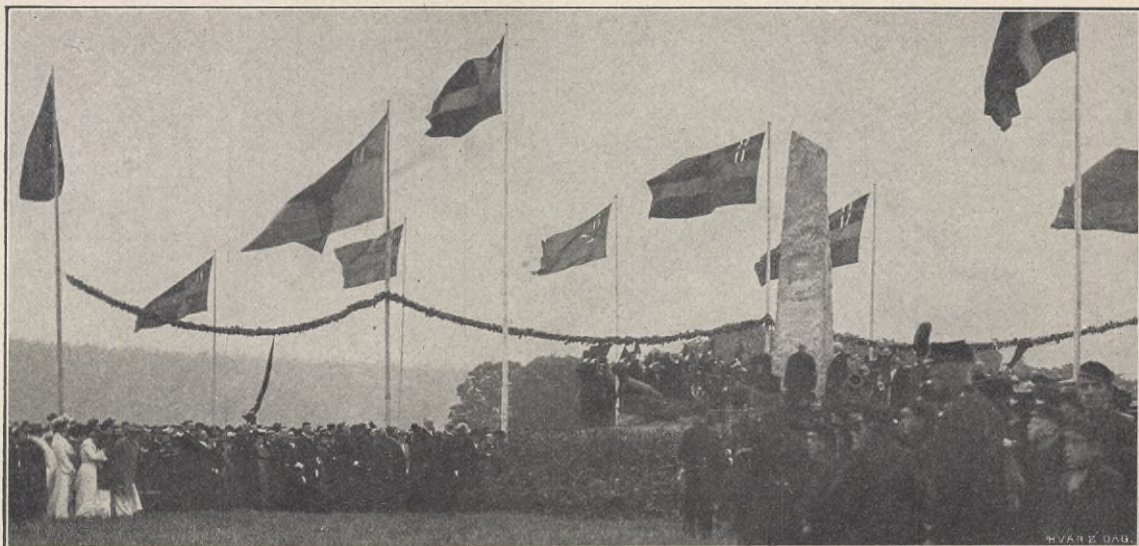

Foto. Elserman, Vänersborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöversparre Sthlm.—Gbg.

Det på initiativ af Västergötlands fornminnesförening tillkomna monumentet öfver Lennart Torstensson aftäcktes den 3 sept. vid Forstena. Invigningstalet hölls af landshöfding Sjöcrona, och landshöfding Lothigius bjöd täckelset falla. Sedan monumentet blottats, följde 4 generalsalvor af Väne kompani. Professor O. Montelius framhöll i ett glänsande anförande likheten mellan vikingatidens och 30-åriga krigets hjältar, hvilka rundt om i Europa skiftade riken och höljde

det svenska namnet med ära. »De röster, som på senaste tider velat göra gällande, att vårt land numera ej skulle kunna försvara sig, hade tystnat. Talaren vore ej fackman. Han visste ej, huruvida vi med 100,000 man kunde försvara oss i ofredstid, men höll före, att vi med 100,000 män, besjälade af samma hjältemod och fosterlandskärlek som Lennart Torstensson vore öfvervinneliga».

ÄNKEDROTTNING MARGHERITA.

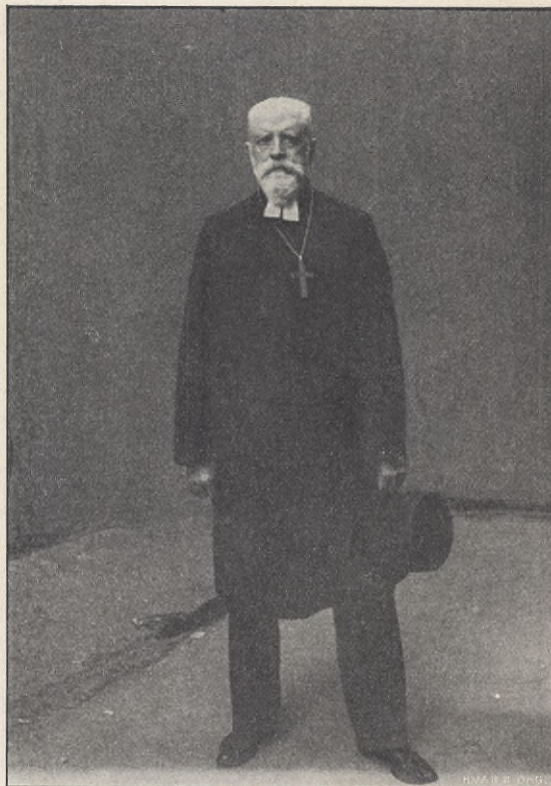
BISKOP HENNING VON SCHÉELE.

W. S. D. G. S. D. G.

Kliché: Bengt Sjöversparre

Efter en resa genom Norge gör Italiens änkedrottning nu ett besök i Sverige, varmt hyllad af befolkningen i de trakter hon gästar.

HVAR S DAGS fotograf & Sthlm.

Kliché: Bengt Sjöversparre.

Till texten å motstående sida.

BISKOP HENNING VON SCHÉELE. MED ANLEDNING AF PRÄSTKONFERENSEN.

Under en synnerligen stor anslutning, med gäster från Norge, Finland och Förenta staterna, ägde en svensk-luthersk prästkonferens i förra veckan rum i Stockholm. Talarne voro naturligtvis många, och man kunde icke sällan hos åtskilliga af dem spåra en verklig benägenhet för att komma i förbindelse med tidens stora sociala sträfvan, så att religionen och det praktiska lifvet icke skulle vara skilda från hvarandra, utan kunna vara förenade till bådas nytta och framgång.

Ordförande vid konferensen var biskopen i Visby, KNUT HENNING GEZELIUS VON SCHÉELE, hvilken här hade många och goda tillfällen att lägga i dagen sin kända, högstämda vältalighet.

Född i Stockholm den 31 maj 1838, blef S. 1856 student i Uppsala, 1863 fil. d:r, 1867 teol. kandidat och samma år docent i teologiska prenotationer. 1873 utnämndes han till förste teologie adjunkt och kyrkoherde, efter att året förut ha prästvigts, och blef 1877 teol. d:r. S. verkade äfven i skolans tjänst, i det att han 1865—72 var lärare vid Uppsala privata elementarläroverk och 1872—76 rektor vid därvarande högre elementarläroverk för flickor. 1870—75 tjänstgjorde han som teologiska fakultetens notarie och 1877—79 som kontraktsprost i Hagunda kontrakt.

Sin professorsvärdighet erhöll S. 1877, då han kallades till e. o. professor i teologiska prenotationer och teologisk encyklopedi; två år senare blef han ordinarie professor i samma ämnen och 1885 biskop i Visby.

Som skriftställare har S. varit mycket produktiv. Denna sida af hans verksamhet har dock icke ådragit sig den största uppmärksamheten, utan det är nog genom sina framstående representativa egenskaper, baserade icke minst på en elegant vältalighet, som biskop Schéele ådragit sig allmän uppmärksamhet. Han har sålunda presiderat äfven vid föregående svensk-lutherska prästkonferenser i Stockholm, vid 11:te världskonferensen därstädes af K. F. U. M. 1888, vid jubelfesterna inom Augustanasynoden i Nordamerika och vid allmänna religionskongressen i Stockholm 1897. Och det väckte, som man torde erinra sig, ett visst uppseende, då biskop Schéele som svenska kyrkans representant deltog vid den af kajsar Wilhelm II verkställda invigningen af en evangelisk kyrka i Jerusalem 1898.

Såsom ledamot af ridderskapet och adeln bevästade S. 1865—66 års riksdag. Men det skulle sedan dröja nära 35 år, innan han åter, såsom representant för Visby stad, visade sig i riksdagen, i Andra kammaren. Det befarades nog på åtskilliga håll, att biskop Schéele skulle med den höga, ceremoniösa flykten i sin ordrika andliga vältalighet bryta på ett mindre lämpligt sätt af mot den prosa, som i allmänhet är förhärskande i Andra kammaren. Emellertid har han, med den känslighet, som är honom egen, förstått att afpassa sig efter den sfär, han befunnit sig i, om han också vid enstaka tillfällen, till exempel vid den stora senaste rättsdebatten, höjde sig till mera lyriska rymder. Med afseende på sina i kammaren uttalade åsikter är biskop Schéele alls icke någon oresonlig högerman. Han har uppmänt dem, som makten hafva, att visa förtroende för de samhällslager, som fordra medborgarrätt, och han har icke blott i sociala, utan äfven i religiösa och kulturella frågor sökt att förstå tidens framstegssträfvan.

EN GRUPPFOTOGRAFI FRÅN ALLM. SV. LUTH. PRÄSTKONFERENSEN.

Biskop von Schéele (1). Chr. Brun (2). Prosten Knudsen (3). Biskop Lövgren (4). Prosten Hansen (5). Prof. Danell (6). Pastor Moe (7).

HVAR 8 DAGS FOTOGRAF I STILM.

Kildet. Em. A.-B. Bmgf. Stifversjare Sklm.—Oly

SVENSKA KOMMUNAL-TEKNISKA FÖRENINGENS ÅRSMÖTE I GÖTEBORG.

Foto. Jonsson, Göteborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm.—Gbg.

Vi meddela en gruppfoto från Svenska Kommunal-Tekniska föreningens årsmöte, tagen vid besöket å Göteborgs Gasverk och namnteckna: Stadsing. F. G. v. Valt, Vesterås (1). Ing. F. Blidberg, Gbg (2). Prof. J. G. Richert, Sthlm (3). Byggnadschef A. O. Alrutz, Sthlm (4). Kapten V. Hansen, Sthlm (5). Löjtn. J. Ekelund, Gefle (6). Kapten M. Sperlings, H:borg (7). Dir. S. Edström, Vesterås (8). Stadsing. C. Lundgren, Halmstad (9). Ing. J. Bergström, Sthlm (10). Ing. P. Åberg, H:borg (11). Löjtn. T. Sillén, H:borg (12). Stadsing. G. Hultqvist, Söderh. (13). Ing. C. G. Sslén, Sundsvall (14). Ing. J. Simpson, Gefle (15). Stadsing. Bengtsson, Åmål (16). Stadsing. C. J. W. Palm, Kristianstad (17). Stadsing. Adr. Andersson, Örebro (18). Ing. O. W. Herlow, Kalmar (19). Stadsing. C. Corin, H:borg (20). Löjtn. K. A. af Klerker, Sthlm (21). Stadsing. E. Rydbeck, Jönköping (22). Ing. K. Tingsten, Sthlm (23). Kapten T. Glosemeijer Gbg (24). Ing. C. Hallberg, Sthlm (25). Ing. O. L. Fröman, Sthlm (26). Ing. A. Knös, Sthlm (27). Stadsing. J. B. Carlsson, Linköping (28). Ing. P. Gullander, Gbg (29). Ing. F. A. Holmgren, Lund (30). Ing. A. Kjellberg Gefle (31). Stadsing. A. Kjellin, Östersund (32). Ing. H. Frode, Gbg (33). Ing. A. T. Hall, Gbg (34). Ing. G. Corlin, Linköping (35). Stadsing. J. Aspegren, Södertelje (36). Ing. S. Engström, Malmö (37). Ing. O. Gavuzzi, Malmö (38). Ing. C. O. Åqvist, Gbg (39). Ing. R. Levin, Sthlm (40). Stadsing. A. H. Lindeberg, Uddevalla (41). Stadsing. R. Hagstrand, Borås (42). Ing. E. Wendel, Gbg (43). Ing. E. Petersson, Sthlm (44). Stadsing. G. Laurell, Uppsala (44). Ing. G. Ågren, Gbg (40). Angående de omfattande och intressanta förhandlingarne, hvilka afhöllos under flere dagar, måste vi hänvisa till dagsprärens ut-förliga referat.

TRÄDGÅRDSUTSTÄLLNINGEN I HELSINGBORG.

Foto. Dahlqvist, Helsingborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm.—Gbg

TVÄNNE INTERIÖRER FRÅN DEN VACKRA UTSTÄLLNINGEN,

ERNEST RENANS FÖDELSESTAD.

APROPOS AFTÄCKNINGEN AF MINNESSTODEN DEN 12 SEPTEMBER.

I Tréguier, den lilla nordbretagniska sjöstad, där ERNEST RENAN för 80 år sedan såg dagens ljus, kommer den 12 d:s ett monument af den ryktbare författaren att affäckas. Händelsen väntas i Frankrike skola gifva anledning till en antiklerikal demonstration — ännu en! — och motses därför af det katolska prästerskapet och öfriga intresserade med rätt omväxlande känslor.

Det är ju ett egendomligt sätt, detta, att hedra en stor bortgången, att mötas i fanatism vid hans minnesstod. Men Renan var en stridens man på sitt sätt, och säkert fögnat det honom i hans graf, att hans namn ännu kan brukas som stridssignal.

Först kämpade han med sig själf. Det var bestämdt, att han skulle bli präst, men så var positivisten-kättaren i honom omöjlig att döda. Sedan kämpade han med den orientaliska vetenskapens djupaste svårigheter och bemästrade dem. Så offentliggjorde han en förkunnelse, hvilken han länge gått och burit på: »Jesu lif», som blef det mest berömda och spridda af alla hans arbeten, men som också kostade honom hans professorsstol för åtskilliga år framåt. Detta var omkring 1865. Först den fria republiken gaf honom hans ställning åter, och nu upp nådde han den ena värdigheten efter den andra.

Alltjämt var Renan densamme. Zorn har på en ypperlig radering visat oss honom: Ett väldigt tänkarhufvud och en bred, oryggelig fasthet i hållningen. På den i »Vie de Jésus» inslagna vägen gick han vidare, ty här kände han sig särskildt kallad. Resultatet blef den VII band omfattande serien »Histoire des origines du chri-

tianisme», där hans klara och mjuka stil och mäktiga kraft i framträngandet till det stora målet »Jag förstär» triumferade öfver ämnets många vanskligheter.

Renan var framför allt vetenskapsman och fullkomligt tysk i sin grundlighet. Men han hade den förmågan, som kanske fransmännen mera besitta än andra nationer, att trots vetenskapligheten äfven vara människa med ologiska känslor och oefterrättliga stämningar. Hans lärdom får därför aldrig en doft af mögel och pedanteri, och vi ha nyss sett, att hans personlighet är så lefvande som någonsin den dag i dag är.

Med anledning af monumentaftäckningen komma en mängd berömda representanter för vetenskap och konst i Frankrike att samlas i Tréguier. Vi meddela här en vy öfver den gamla egendomliga staden med katedralen och seminariet, som en gång var Renans Alma mater. Dessutom visa vi ett par bilder från Renans första hem. Hvarje vår besökte mästaren sitt kära Bretagne, och han försummade då aldrig att hälsa på »hemma».

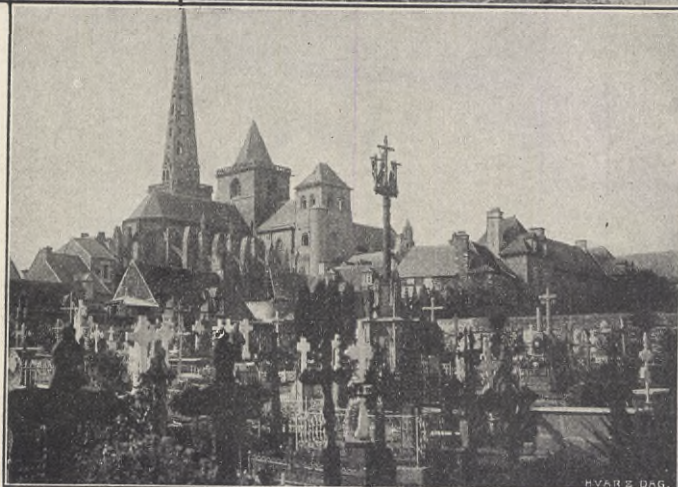
I Tréguier närmar sig den hängifvenhet hvarmed man omfattar hans minne rent af dyrkan. Och hans bildstod kallas af barnen för den »helige Renan».

ERNEST RENANS FÖDELSEBONING I TRÉGUIER. Huset finnes ännu och på undra botten har den bagare sin bod som på sin tid öfvertog lägenheten efter Renans moder, hvilken där hade en liten handelsbod.

ERNEST RENANS STUDERKAMMARE låg åt husets baksida där fönstret är märkt (X). Där har hans flesta historiska verk skrivits.

VY AF TRÉGUIER med katedralen och seminariet.

KONUNG OSCAR OCH KUNGLIGA JAKTKLUBBEN UNDER JAKTERNA VID LAHOLM.

Foto Hagnell, Halmstad. OFV ANSTÄENDE FÖRTRÄFFLIGA FOTO GRAFIER HA BLIFVIT STÄLLDA
TILL HVAR 8 DAGS DISPOSITION OCH SKOLA DESAMMA SÄKERLIGEN TILLVINNA SIG ALLMÄNT INTRESSE.

CLÉO DE MÉRODÉ.

EFTER SENASTE PORTRÄTT, TAGNA UNDER SUCCÈS-DAGARNE I GÖTEBORG AF HOFFOTOGRAFEN ARON JONASON.

— 797 —

DEN INTAGANDE CLÉO.

DEN ELEGANTA CLÉO.

DEN SKÖNA CLÉO.

OMBORD PÅ JAKTEN »SVENSKA VAPNET».

För HVAR 8 DAG af *Hugo Samzelius*.

Rådmanen i Torneå Petter Lythräus, en af stadens större handelsmän, hade haft idel molest och bekymmer under de vedervärdiga krigsåren 1808—1809, då staden öfversvämmades af krigsfolk och borgerskapet med pock nödgades föda de arma trupperna. All handel låg nere, och nu syntes man förhindrad att vidare under detta ömkliga jordeliff idka köpskap med Stockholm.

Med »Kongl. General Krigs Comm:ssiariatet vid Norra Arméns Första fördelning» hade man, på grund af intendenten, hofjägmästare Klingstedts energiska föreställningar, visserligen år 1808 träffat aftal om leverans för arméns behof af 1,000 lispund smör i månaden mot kontant och riklig betalning, men så behagade den i Torneå sig uppehållande vice landshöfdingen och lagmannen Ekorn ställa sig indignerad öfver att man ej åtlödde hans befallning att af de 14- till 15,000 lispund, som man hösten 1808 hade inlastade på fartygen för export till Stockholm, kvarhålla åtminstone 2,000 lispund för november och december månaders behof. Ingen kunde väl ana, att Finlands segervana trupper skulle förjagas ur eget land och nödgas att som flyktingar inkvartera sig i Torneå, Sveriges nordligaste stad, där en olidlig brist på lifsmedel snart yppade sig. Förutom högkvarteret och generalstabsvakten hade omkring 300 man inkommanderats till Torneå, och ehuru största parten af de finska trupperna höll till i landsorten — ända uppåt Öfver-Torneå och byarne där omkring — var det ibland nog så svårt att anskaffa den enklaste kost åt de blottställda krigarne, i hvilkas leder till på köpet fältsjukan eller fältfebern obarmhärtigt rasade. Borgerskapet klagade hos befälhafvaren för norra armén, general Klercker, och anförde bland annat, att trupperna på sina respektive förläggningssorter själfva upphandlade det smör, som man i Torneå afsatt att få köpa för att kunna fullgöra leveranskontraktet, hvarjämte stora utskrifningar af hö och färskt kött förekommo, så att allmogens ladugårdar och möjligheter att producera smör förminskats, varande ändtligen allmogens smörpris numera så höga, att borgerskapet endast med förlust kunde leverera smör till kronan.

Ekorn invände och Klercker resolverade från högkvarteret i Hernösand den 4 mars 1809, att det vore »Handlande Borgerskapets i Torneå owillkorliga pligt och skyldighet» att noga fullgöra sitt leveranskontrakt. Huru eländig var ej hela denna de finska truppers inkvarteringshistoria i Torneåtrakten, där kölden vintern 1808—1809 var bitande skarp, där sunda bostäder sagnades, där lifsmedel felades och där febrarne härjade! Storartade voro Klingstedts ansträngningar, men man visste ofta ej huru följande dag möjlighet skulle yppa sig till lifvets uppehälle. Nyårsdagen 1809 uppgafs antalet sjuka vara omkring 2,500 och vid januari månads slut 3,200. Under hela Torneåtiden torde väl minst 6,000 personer legat insjuknade. När i mars 1809 den ärorika, af nöd hemsökta finska armén bröt upp för att tåga söderut, hade omkring 2,000 af de insjuknade gått bort från detta bekymmersamma jordiska.

Så hade den lättskrämda Gripenberg kapitulerat i Månsbyn nere i Kalix, en värdig efterföljare till riksofverkan Cronstedt på Sveaborgs fästning. De första dagarne i april 1809 hade Torneå genomströmmats af ursinniga finnar, som nu sågo sig nödgade att utan svärdsflag lämna gamla Sverige åt sitt öde och tåga vidare nedåt finska kusten för att i öfverensjämme med den skymfliga kapitulationen öfverlämna sina vapen åt den i Kemi stående ryska styrkan. Det var ej nog med gevär och bajonetter, utan till råga på olyckan må-

ste tolf fanor och 22 kanoner gifvas i ryssens våld.

Schuvalovs af köld, proviantbrist och sjukdomar anfäktade ryska trupper hade omedelbart hållit sitt intåg i Torneå. Det bedröfliga inkvarteringssystemet fortfor — nu desto odrägligare, då något ätbart endast med största möda kunde anskaffas. Ändtligen tågade de ryska trupperna längs kusten vidare nedåt det värnlösa Sverige, men en rysk kommandering under befäl af major Afrosimoff kvarlämnades i Torneå. Michel Afrosimoff var en välvillig person, som sökte förebygga alla våldsdåd mot Torneåborna och lika välvilligt rekvirerade proviant i näjden. Men ingen proviant tillfördes det ryska lägret — man var van vid näfrätt och hårdare kommando. Ändtligen såg sig Afrosimoff den 26 juni 1809 nödgad att med tillhjälp af sin svenske tolk aflåta en skrivelse till Torneå stads borgmästare, hos hvilken han klagade öfver invånarnes »besynnerliga gensträfvoghet» mot att uppfylla de lättaste befallningar och att mot kontant betalning lämna de nödställda trupperna ätliga varor. »Ortens invånare visa en ovilja och ett hat, som icke annat kan än gå till sinnes. Rätt nu hafva vi icke, så officerare som soldater, annat än det bröd, som vi måste släpa längre ifrån än Petersburg. Begäres något, ehuru till ett oerhördt pris, blir svaret alltid nej. Orten öfverflödar dock af fisk, smör, mjölk, med mera», klagade Afrosimoff, som icke fattade svenskarnes af gammalt rotade ovilja mot ryssen.

Borgmästaren hade anbefallt rådman Lythräus att söka skaffa den ryska militären lifsmedel, och denne hade i sin ordning tillsagt sin son Isak att med handelshusets jakt Svenska Vapnet segla ut till skärgårdsbyarne för att köpa fisk, mjölk och smör åt trupperna. Det var med tungt hjärta Isak Lythräus åtlödt den gifna befallningen, ty dels kunde man haft angenämare uppdrag än att i härliga midsommartider flacka mellan sjöbyarne för att med lock och pock köpa proviant åt artfienden, dels lämnade han nu Afrosimoffs adjutant, löjtnant Ilja Semenovitsch Vlasoff, fältet öppet att kurtisera Lisette Rechartt, Isaks fagra käresta. Förstås, att Vlasoff ej var värst att frukta som rival, ty han var ryss och kunde icke svenska, endast en smula af fransyska språket, men hans lena sammetsögon smekte Lisette, då han talade vid henne — och det var ganska ofta, ty Rechartts hade fått honom på sin lott som inkvartering. »Vous êtes si jolie, belle amie — je vous aime!» jollrade ryssen och belle såvart att hålla fingrarne i styr. Men det var nog bäst för Ilja att söka göra detta, ty eljest skulle Isak med det snaraste offra honom åt hämnadens lystna gudar. En svartsjuk älskare har inga hänsyn.

Jakten seg'ade för förlig bris öfver Sesarfjärden och kom snart in i den öfre skärgården med än kala, steniga holmar, än skogbäcklädda öar, med naturliga alhäckar i strand, stora, vackra öar. Vid styret satt Isak Lythräus i tankar öfver hvad detta sorgear väl vidare skulle bära i sitt sköte. De finska trupperna hade kapitulerat och med sorg och harm dragit nedåt sitt land igen. I Sverige huserade ryssen längs hela kusten, och det var väl endast en tidsfråga huru länge det skulle töfva innan hela landet var eröfradt. Torneå var utarmadt, utsuget, dess handel ödelagd. De flesta köpmän — hela familjen Pipping bland andra — hade blifvit ruinerade på smörkontraktet, inkvartering, kontributioner. Nu hade ryska trupper efterträtt den finska armén, och eländet hade endast vuxit. Ryske befälhafvaren var blidare i ton och språk än den svenske, men han var ej lika pålitlig

— och dessutom var han en segrande fiende, hvilket aldrig kunde glömmas. Efter många besvärigheter brakte nu Svenska Vapnet en last af lax, sik och gädda, smör och surmjölk upp till Torneå, men då ryssarne skulle draga fördel af provianten, var det oskäligt att Svenska Vapnet måste så förnedra sig. Hade det ej varit för de arma pängarnes skull, hade Isak gladeligen slängt alltsammans öfver bord. Men han tillhörde handels societeten, måste tänka på sin betryckte far och sin älskog till mamsell Rechartt.

Ja, där skulle Lisette Rechartt sitta sida vid sida med den smilande Vlasoff, som skulle servera henne sitt utsökta smicker till tack för den goda laxen, hennes olycklige Isak nu förde ombord på jakten. Han skulle få sola sin svaria själ i glan-

tad och med silfverspännena vid knä och på skor glimmande i solen, där stodo ämbetsmän och borgare, officerare och soldater. Afrosimoff befann sig äfven på bryggan, hans adjutant Vlasoff likaså. Den senare hade naturligtvis slagit följe med familjen Rechartt, och Isak Lythräus såg med grämlse hans glada samspråk med Lisette. Skulle han bära af med båtshakarna och åter sticka ut till sjös, låta dem alla stå där med lång näsa? Nej, därtill hade han hvarken råd eller hjärta — det senare mest med tanke på sin Lisa.

»Har du proviant ombord?» frågade rådmannen med sin gälla falsettröst, åt hvilken hans vänner ofta haft så roligt vid pipor och muggar.

»Ja, far, jag har en massa fisk och smör och något mjölk!» lydde svaret.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversporre, Skåm—Göe

FRÅN LAVÉNTURNÉNS uppförande af »Fripassageraren» i Norrköping bringa vi en fotografi, tagen vid en scen i 2:a akten med dess vackra dekoration. De uppträdande — speciellt herrar *Albin Lavén* och *Strömberg* — vinna mycket erkännande och pjesen betecknas som lustig och underhållande. Sällskapet kommer att i vinter spela i Göteborg (å Folkteatern) där truppen säkerligen blir välkommen.

sen af hennes blå ögon. Var ej alltsammans helt enkelt upprörande? Kunde något odrägligare tänkas? —

Den präktiga, gula jakten med sin blåmalade bordläggning hade nu nått upp till forsen vid älfmynnet. Vinden var gynnsam, så att seglatsen gick förträffligt upp för den ännu strida strömmen. Svenska Vapnet gled med vattnet frustande kring bogen fram längs stranden af Björkö, där Neder-Torneå ljusgrå kyrkslott tecknade sig på älfbacken och prästgården höjde sig ute på själfva udden. Efter att hafva passerat en vid älfjärd tog jakten törn mot stadskajen, där en mängd folk samlat sig vid båtens efterlängtnade ankomst. Där stod rådmän Lythräus i ljusblommig väst, bredbent och välfrak-

Man hurrade på stranden och lyfte hattarne i vädret. Nu kunde ryssen en smula lugnas och kanske något bli öfver till en och annan borgares bord.

»Brave garçon!» sade Vlasoff och lät sin smekande blick dröja i Lisettes vackra ögon.

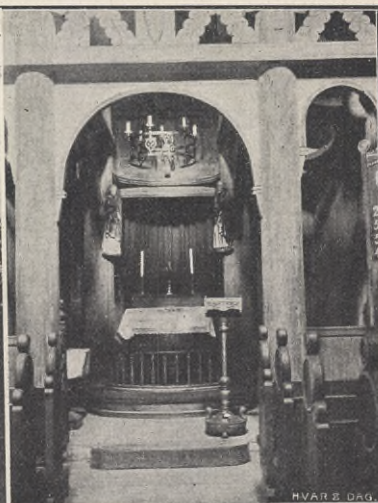
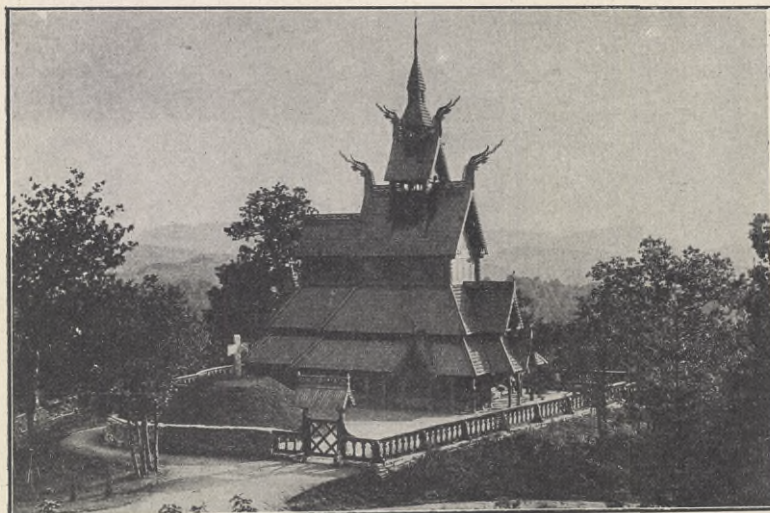
»Oui, monsieur lieutenant!», svarade hon med ett gladt och kokett litet skratt.

»Lefve Svenska Vapnet!» ropade fogdeskrifvaren Wassermann med väldig basröst.

»Lefve Svenska Vapnet!» ropades i kör rundt om, kraftigt och utmanande, och ehuru ryssarne ej förstodo svenska, begrepo de ändock af klangen i orden, att det gällde en ostentativ hyllning. Emellertid skulle de nu få något att äta, och då brydde man sig ej om att känna sig sårad.

EN 700 ÅR GAMMAL NORSK STAFKYRKA.

Korrespondens till HVAR 8 DAG från Annie Wall.

Efter fotografi.

Kitché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfverparre, Sthlm—Öbg.

FANTOFT STAFKYRKA VID BERGEN.

Det är icke alla dagar, som gamla »Stavkirker» invigas till nytt bruk. Så inträffade emellertid nyligen, då Fantofts stafkyrka, belägen ungefär en half mil utanför Bergen, ånyo togs i besittning i och för gudstjänst. Stafkyrkan är 700 år gammal och låg förut i Lyster i Sogn. Därifrån flyttades den af konservator Lorange för flera år sedan till den natursköna egendomen Fantoft, då tillhörig konsul Gade. Kyrkan undergick en med stor pietet genomförd restaurering och uppsattes i Fantoft herregårds vackra park. Den pittoreska, fornaidriga kyrkan med utspringande, hotfulla drakhufvuden, skådar nu ut öfvet den mest härliga natur, den blickar öfver lummiga träd, knotiga, djärt tecknade ekar och raka, hvitstammiga björkar öfver vågformiga fjäll och blånade fjordar.

Förra året såldes Fantoft egendom jämte den gamla stafkyrkan till konsul Conrad Mohr af Fjösanger och den nye

ägaren beslöt, att det lilla tämplet åter skulle tagas i bruk. Han uppdrog åt arkitekt Kielland att förse kyrkan med tvänne små fönster, några bänkar, ett altare och, i stället för en predikstol, som skulle tagas för mycken plats, en flyttbar, lätt bönpulpet m. m. Staten gaf sin tillåtelse till att stafkyrkan ånyo användes och den 20 augusti skedde invigningen. Denna verkställdes af biskopen i Bergen jämte 7 andra präster.

Kyrkans inre är ganska enkelt. Det lilla koret uppbäres af massiva träpelare. På väggarne synas ännu spår efter gamla målningar. Ifrån taket nedhänger ett stort krucifix, skuret i trä, framme vid altaret finnas tvänne helgonbilder, äfvenledes utskurna i trä samt därefter färglagda. Några snidade träbänkar och en stor, massiv dopfont af granit fullborda hvad som återstår af den intressanta stafkyrkans äldsta inredning. Tvänne gånger om året skall gudstjänst hållas i Fantoft kapell, som kyrkans nya namn lyder.

ALFSHÖGS NYA KYRKA.

Efter fotografi.

Kitché: Bengt Sjöfverparre.

ALFSHÖGS GAMLA OCH NYA KYRKA.

Alfsjöns nya kyrka i Hallands län invigdes högtidligen af biskop Rodhe d. 17 augusti. Från den gamla kyrkan, liksom af den nya och dess inre, visa vi en intressant fotografi, hvarå synes en del af dess månghundraåriga skulpterade arbeten och målningar. Predikstolen och altartaflan äro i synnerhet märkliga, utomordentligt rikt snidade och förgyllda.

DEN STORA ELDSVÅDAN I DRAMMEN.

Den 29 Aug. uppstod eld i Holtersfabrik i Drammen. Den starka blåsten öfverförde elden till ett närliggande sågverk och därmed stod hela kvarteret i lågor. Äfven ett angränsande kvarter råkade i brand, däribland två fabriker och åtta boningshus.

Holters fabrik och Römckes fabrik ha totalt nedbrunnit med tillhörande stora träupplag. Skadan anslås till en half million kronor.

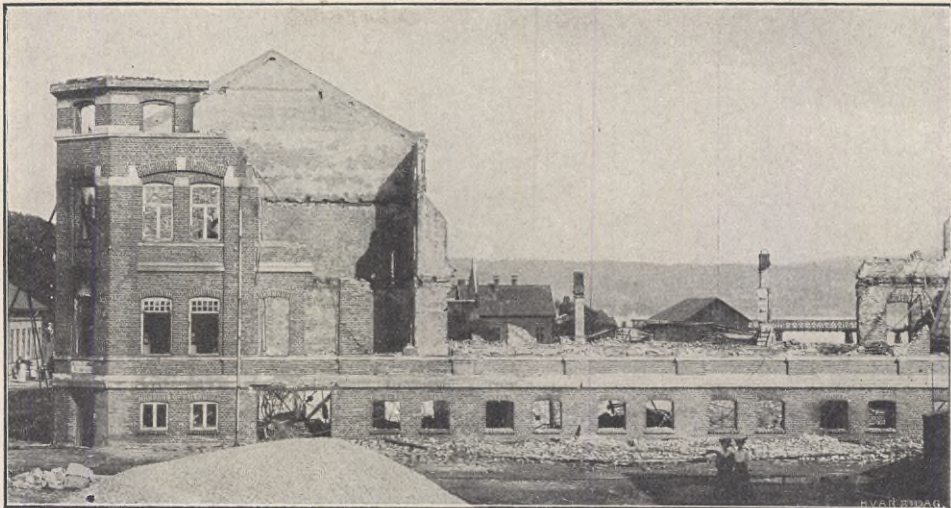

Foto. Skarpmoen, Kristiania.

EFTER DEN STORA BRANDEN I DRAMMEN.

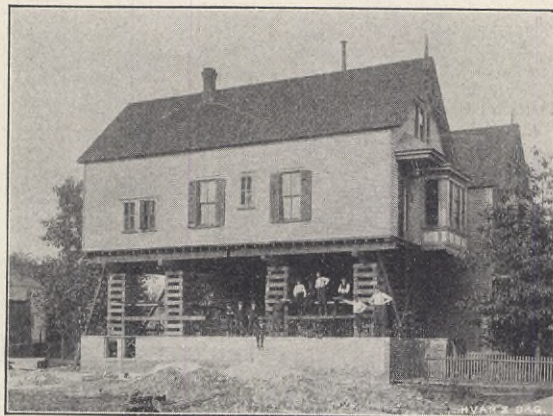
Kliché: Bengt Silfversparre.

HUR MAN »BYGGER PÅ» I AMERIKA.

En intresserad prenumerant i Amerika å HVAR 8 DAG sänder vidfogade bild och skrifer: »Fotografien vi-ar huru man här i landet höjer hus. Det har förse s med en grund af tegelsten och bygges mellan denna grund och den öfre (äldre) delen af huset, af trä en undre (ny) våning. Det hela måste naturligtvis utföras ytterst försiktigt. Tum för tum höjes det medelst s. k. jack-screws inifrån källaren och alltsom detta pågår uppstaplas de å bilden synliga träblocken, för att stöjja och upphålla huset, medan nybyggningen pågår. Jag har sett trevånings stenhus höjas på detta sätt. Tilläggas bör likväl att mindre bostadshus, likt dessa, ej på långt när äro så solidt byggda som i Sverige, att de sakna våra svenska kakelugnar och för öfrigt äro veritabla »kråk-slott».

TRAWLARE I SVENSKA FARVATTEN.

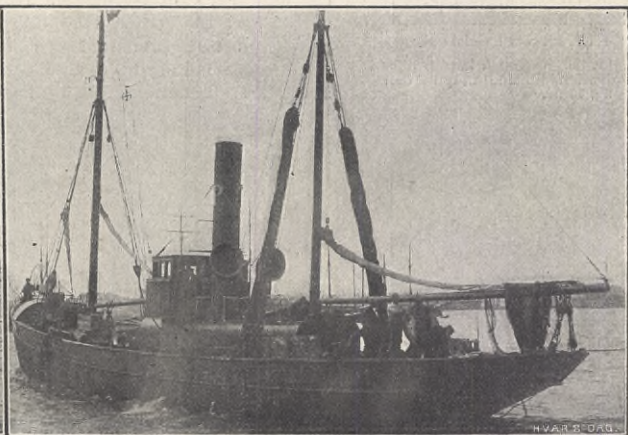
I Göteborgs hamn ha nyligen legat tvänne »trawlar» som tilldr git sig mycken uppmärksamhet. Den ena, »Berea», är en svenskbyggd och svenskbemannad fiskeångare, hemmahörande i Port Natal. Därest fisket vid Afrikas sydkuster visar sig gifvande ämnar ägaren anskaffa flere liknande ångare. Den andra, trawlar »Betty», har varit här för »hydrografiska kommissionens» räkning och har nu efter en del lyckade fisketurer med trawl återvänt till sitt land, Tyskland.

Efter fotografi.

Kliché: Bengt Silfversparre.

NÄR ETT ENVANINGSHUS FÅR EN NY VÅNING.

TRAWLARNE »BEREA»

OCH

»BETTY».

R. FRICK,

häradshöfding i Jönköping f. d. stadstullmäktig m. m., fyllde den 1 sept. 90 år.

W. O. FALK,

f. d. major, Stockholm, fyllde den 31 aug. 75 år.

B. J. LUNDBERGH,

ingeniör, begrafningsentreprenör, Stockholm, fyllde 75 år den 1 sept.

ROBERT LUNDGREN,

grosshandlare, en af Lunds äldre affärsmän, fyllde den 31 aug. 70 år.

J. A. WALLENSTEEN,

f. d. kammarrättsråd, Stockholm, ingick den 22 aug. i sitt 75 år.

PAUL GUSTAF WALDEMAR ISBERG.

Landshöfdingen, f. d. justitierådet *Paul Gustaf Waldemar Isberg* fyllde den 2 september 55 år.

Student i Lund 1866, hofrättsex. 1870, v. häradshöfding 1874, fiskal i Skånska hofrätten 1880, assessor därstädes 1884, revisionssekreterare 1888, expeditionschef i justitiedepart 88-89, häradshöfding i Luggude domsaga 1889, justitieråd 1891, landshöfding i Stockholms län 1896 samt ordförande i Södertälje Kanal- och Slussverksbyggnad sedan 1898. Ledamot af Landbruksakademien.

J. E. LEVISSON,

Göteborg. F. grossh. och framst. kommunalman. Konstvän och ägare af en betydande samling konstverk. Den 4 sept. 75 år.

GUSTAF TISELIUS,

fil. d.r., led. af Kongl. landbruksakademien, Stockholm, fyllde den 25 aug. 70 år.

WILHELM KARSTEN,

direktör i Stockholm, fyllde den 3 sept. 86 år.

J. E. YDSTRÖM,

kyrkoherde i Markaryd, fyllde den 27 aug. 70 år.

C. H. BERGMAN,

borgmästare i Engelholm sedan 1876, fyllde den 2 sept. 65 år.

E. F. GRENANDER,

justierådman i Göteborg, fyllde den 2 sept. 65 år.

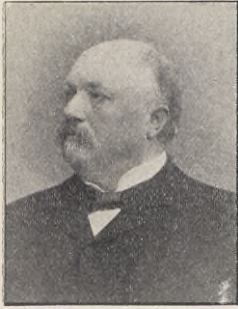

J. NORDENSON,

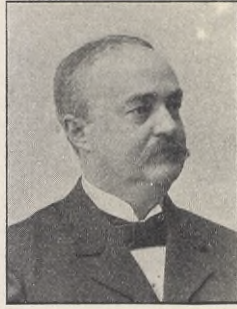
kontraktsprest i Karlskoga, fyllde den 4 sept. 80 år.

PORTRÄTTGALLERI

TH. NORDSTRÖM,
generaldir., Sthlm, fyllde den 31
aug 60 år. Hetsidesportr med utf.
biogr. återfinnes i no 47 årg. III.

E. G. J. LILLJEBJÖRN,
adjunkt vid Högre lärarinneseminarieret, Stockholm, fyllde nyligen 55 år.

K. WISTRAND,
provinsialläkare i Karlskoga, fyllde den 3 sept. 55 år.

O. L. KRØUGER,
dansk konsul i Kalmar, fyllde den 1 sept. 55 år.

F. V. M. NORÉUS,
rådman i Stockholm, fyllde den 28 aug. 60 år

A. VOGEL,
glasgravör och glasetzare. Stockholm, fyllde den 28 aug. 50 år.

N. J. KIHLGREN,
kyrkoherde i Öfre och Ytterhogdäl sedan 1898, fyllde den 23 aug. 50 år.

ALBERT OTTERSTRÖM,
komminister i Viby, fyllde den 29 aug. 50 år.

J. FR. NYSTRÖM,
dir., har utnämmts till hufvudredaktör för tidningen Vårt Land i Stockholm.

REINHOLD ROSE,
smidesinspektör vid Karmansbo bruk, kunde nyl. fira 50-årsjubileum i brukets tjänst.

S. ULRICH,
dir. vid Svenska sjukgymnastiska institutet i Bremen. firade nyl. 25-årsjub. som ägare af detsamma.

F. G. L. WIKLAND,
sekr. vid Kongl. marin "örvaltning", Stockholm, fyllde den 28 aug. 55 år.

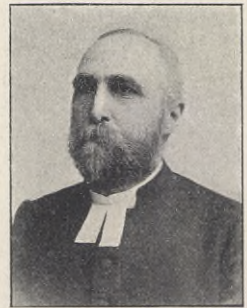
† **MAGNUS DAVIDSON,**
ene inneh. af "Hasselbacken" i Sthlm, afled plötsligt den 7 sept. 61 år gammal.

† **C. O. W. ZACHAU,**
chef för Slottsmöllans fabrikskontor, kommunalman i Halmstad, afled den 16 aug., 76 år gammal.

† **G. E. EDGREN,**
v. häradshövding, f. d. sekreterare i Öfverståhållareämbetet. Stockholm, afled den 9 aug. Född 1837.

† **N. TH. WINQUIST,**
1ste stadskommisiter i Jönköping, afled den 20 aug. Född 1840.

SOMMARSANATORIET FÖR GÖTEBORGS BRÖSTSJUKE.

Foto. Rinman, Göteborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre, Stilm—Olg.

PATIENTER VID SOMMARSANATORIET I GÖTEBORG.

I en tallskogsdunge utanför Carnegieska bruket vid Längedragsvägen har för sommaren inredts en provisorisk vårdanstalt för sådana bröstsjuke, hvilka ha goda utsikter att förbättras. De obemedlade patienterna, hvilka ej haft råd att flytta till landet, begifva sig med spårvagnen från sina hem på morgonen till sanatoriet. I hvilstolar, inbäddade i filtar, tillbringa de dagen i det fria. Platsen är af omkringliggande bergåsar så väl skyddad, att äfven vid stark blåst vindstilla råder å sanatorieområdet. Kosten: 2 liter nysilad mjölk, bröd och ett kraftigt, varmt middagsmål lämnas afgiftsfritt. Med böcker, tidningar och sällskapsspel fördrifves tiden. En sjuksköterska vakar öfver att ordning och alla försiktighetsmått mot smittas spridande iakttagas.

Det är glädjande att se, huru de sjuke här förbättrats. Hvilan i den stilla luften framkallar i begynnelsen en påfallande hunger och trötthet. De, som i sina kvafva bostäder med leda sett på maten, äta med strykande aptit. Sömmen öfvervändig dem stund efter annan i hvilstolarne och man hör flere säga, att de ej på länge haft en så djup och vederkvickande nattsömn som nu. Med de återvändande krafterna höjes lefnadsmodet, och där den besökande väntat sig ett

lidandets och bekymrens hemvist, finner han människor uppfyllda af glada förhoppningar.

Genom välvilliga bidrag från kommun och enskilda har denna anstalt kommit till stånd. Drätselkammaren har upplåtit tomten och medgifvit, att 2:ne i stadens förärd befintliga sjukbaracker fått uppsättas å sanatoriet till förvaringsrum och tillflyktsort vid rägnvåder. Maten uppköpes af sanatoriets kasä, men tillagas fritt å Carnegieska brukets hushållsskola. En del böcker, hvilstolar och filtar samt det kapital, c:a 3,000 kronor, med hvilket anstalten i sommar drifvits och mat åt ett 40-tal patienter anskaffats, har allt själfmant influtit från kände och okände utan att ett enda bidrag behöft på enskild väg begäras.

När man nu vid slutet af sanatoriets »saison» ser, huru en stor del af de sjuke med stärkta krafter stå färdiga att återinträda i sitt förra lif och arbete, må vi hoppas, att nästa sommar i större skala och möjligen äfven å flere platser i landet denna slags sanatorieverksamhet, den billigaste af alla, skall kunna återupptagas, och att de gode gifvarne skola vara villiga bispringa dem, hvilka eljest ingen hjälp kunna få.

Foto. Rinman, Göteborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre, Stilm—Olg.

SOMMARSANATORIET I GÖTEBORG.